

С Т А Н О В И Щ Е

на проф. д-р Йоана Минкова Спасова-Дикова,
Институт за изследване на изкуствата – БАН,
e-mail joanasd@yahoo.co.uk

по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент”
по „Кинознание, киноизкуство и телевизия
(дигитални технологии на екранните образи)“,
научно направление 8.4. „Театрално и филмово изкуство”,
с кандидат гл.ас. д-р. Йосиф Аструков,
Институт за изследване на изкуствата – БАН,
във връзка с конкурс, обнародван с обява
в Държавен вестник (бр. 52 / 18.06.2024 г.)

Познавам лично д-р Йосиф Аструков още като докторант в ИИИЗк от 2011 до 2014 г. Аструков първо учи „Медицинска физика“ в СУ „Климент Охридски“ от 1997 до 2002. Придобива магистърска степен в НАТФИЗ по филмова и телевизионна режисура през 2007 г.. От 2015 г. е на академичната длъжност гл. ас. в сектор „Екранни изкуства“, ИИИЗк.

Аструков се занимава с изследвания в областите: екранни изкуства; танц и кино; мултимедийни представления; фотография.

Автор е на монографиите: „Фотографията като...” 2023; „Екран и сцена. Новите мултимедийни представления“, 2023; *VideoDance*, 2015.

Има редица публикации в научни и специализирани издания. От 2018 г.. до сега 4 от тях са в WoS и 4 в ERIH PLUS.

Д-р Аструков има участия в научни проекти: „Сценични и екранни изкуства в България – научни изследвания, исторически компендиум и лаборатория, в рамките на проекта Изграждане и развитие на център за върхови постижения Наследство.БГ, номер на договор – BG05M20P001-1.001-00, 2021-2023 и „Посттоталитарното българско кино – модели и идентичности, Фонд научни изследвания, номер на договор – ДН 20/4, 2017-2021

От 2017 – Нов български университет, хоноруван преподавател към департаменти „Дизайн“, „Медии и комуникация“, „Фотография“, магистърски и бакалавърски програми – общо седем курса към момента.

2014-2020 – Софийски университет „Св. Климент Охридски“, хоноруван преподавател към факултет по „Журналистика и масова комуникация“, магистърска програма „Продуценство и креативни индустрии“.

През годините д-р Аструков е изпълнил следните авторски проекти:

Изложби	Късометражни филми	Книги/Фотоалбуми
2022 “Still Life”	2019 “Elusive”	2022 “DanCine project”
2018 “One”	2010 “А...”	2017 “Разпилени мисли...”
2017 “DanCine project”	2009 “Вода”	2003 “Вакуум”
2011 “Съвременен танц”	2006 “Run Out of You”	
2008 “НадписЪ”	2005 “Ние”	
2005 “Форма и слово”	2007 “Jam Session”	
	2006 “Прага 18”	
	2004 “Поглед в очите”	

Работил е към редица кинопродукции (български и чуждестранни), като фотограф и асистент. През 2024 г. се навършват 20 години от съвместната му работа с хореографи и танцьори в сферата на съвременния танц. В рамките на техни продукции е осъществил различни, фотографски проекти, отразяване на представления, видеа. В колаборация с Петя Стойкова през 2016 година той реализира два късометражни танцови филма „Сън наяве“ и „Още един сън наяве“, селектиран в програмата „Открити хоризонти“ на фестивал „Златна роза“ 2017.

Д-р Аструков е носител на Първа награда – Конкурс за млади изследователи – 100 години българско кино – факти, практики, рефлексии, ИИИЗк – БАН, 2015.

Практическият, творческият и преподавателският опит на д-р Аструков значително допринасят за неговите постижения в научно-изследователската му дейност.

***

Представените публикации покриват необходимите наукометрични показатели за придобиване на академичната длъжност „професор“ в областта на изискуемите разработки по показател В.3. – В.5. и Г.6. – Г.15. в направление „Изкуство“ по ЗРАСРБ.

Представен е хабилитационен труд, монографията „Фотографията като...“, 2023. Трудът е структуриран в 13 части – въведение и още 12 глави с общ обем от страници 212 с. и една таблица и над 100 илюстрации. Библиографията съдържа 17 източника на български и 12 на английски език – общо 29.

В книгата авторът поставя въпроса какво представлява фотографията днес. Популярна култура? Създател или потребител е любителят, който прави фотографии? До каква степен това, което масовият потребител фотографира, може да се нарече изкуство? Монографията проследява и анализира съвременните трансформации на фотографските образи в епохата

на дигитализация. Подробно са систематизирани различните видове трансфер – от аналогови към дигитални произведения, развиващите се технологични решения през годините на дигитализация и съответните промени, влияещи на крайния резултат. Представени са много примери от практиката, както лични така и от много публикувани източници.

Представени и анализирани са много от съвременните феномени във фотографията – фотографията като попкултура, мимолетният образ, смесени форми между фотография и кино (видео), сток фотографията, масовите симулации на старата естетика и други. Разгледани са както от технологична гледна точка, така и в по-широк социален аспект – образите като част от съвременната комуникация, променящата се рецепция и отношение и култура на потребяване на изображения. Отделено е специално внимание на съвременните генеративни платформи, т. нар. „изкуствен интелект“, който стана актуален през последните години. Проследен е историческият генезис на понятията, отделните алгоритмични решения и самият процес, чрез който се обучават невроните мрежи за да генерират образи. Дадени са много примери от практиката, които позволяват да се анализира процеса в дълбочина. Коментирани са обществените дебати и за плюсовете и минусите на тази технология, както и възможните бъдещи последствия. Важен аспект е интердисциплинарният подход към проблемите, съобразно съвременния модел на дигиталните изкуства днес. Анализираните процеси са динамични – фотографията и технологиите не спират своето развитие и множеството ѝ форми непрекъснато се обогатяват, без да се изключват взаимно. Осмислянето на дигитализацията от 90-те години на XX век до днес дава възможност за бъдещи изкуствоведски изследвания в областта.

Представена е и още една публикувана монография, която не е хабилитационен труд, под заглавие „Екран и сцена. Новите мултимедийни представления“, 2023. Този труд е структуриран в 5 части – въведение и още 4 глави, като втора глава е с 4 подглави, а трета глава – с пет. Една от тях има две две части. Общият обем е страници 136 с. Има една схема и близо 50 илюстрации. Библиографията съдържа над 80 източника. Редица от тях са от интернет.

Книгата проследява развитието и опитите за смесване на екран и сцена, още от появата на кинематографа, през различните технологични стъпки и течения в изкуството, до съвременните дигитални мултимедийни представления, които са изключително хибридни по своята същност. Тяхната чисто технологична зависимост определя и мястото им в текста, заедно с анализа за начините им на изграждане и възможните възприятия на публиката. Текстът представя интересни паралели на постановките днес, които съотнесени към миналото дават общата картина на тези произведения, родени от пресичането на двете изкуства – театър и кино.

В това изследване се систематизира за първи път у нас историята и видовете взаимодействия на екранни и сценични изкуства, от създаването на киното до съвременните интерактивни мултимедийни представления на реална и виртуална сцена. Проследени са в хронологичен вид различните опити, заедно с анализ и представяне на визуални материали и източници. Разгледани са съвременните технологии и понятия, от техния исторически генезис, до съвременните им употреби и приложения, които правят възможни новите мултимедийни представления – „интерактивност“, „виртуалност“, *motion capture/tracking*, „кибер представления“, и най-общото понятие – „дигитално представление“. Анализирани са и цялостният контекст и общата среда, в която те се създават и възприемат. Съществена част от изследването е създадената научна методология за систематизиране на видовете представления по различни техни характеристики – анализирани от гледна точка на творчески процес и основен канал на комуникация с публиката. Всеки вид е представен с примери от българската или международна сцена. Въведени са понятия като „звукови представления“, „визуални представления“ – „интерактивна илюзия“, „интерактивна реалност“, „аватарни представления“, „виртуални представления“, „теле-представления“. Систематизацията е създадена на основата на други утвърдени източници, но с много добавени и коментирани нови явления, особено в динамичната дигитална среда. Технологиите са в непрестанно развитие, което се анализира във финалната глава за потенциалните бъдещи посоки и тенденции. Книгата е фундамент за бъдещи научни разработки.

Останалите статии и студии – 3 на брой, плюс още 6 допълнително, представени за конкурса, са разнородни по характер, но очертават широкия спектър на научните интереси на кандидата и неговите задълбочени познания в различни сфери.

***

Вече бяха изтъкнати някои научни приноси на д-р Аструков, но бих искала да отбележа, че съм напълно съгласна с изтъкнатите от самия кандидат приноси като резултат от неговите изследователски търсения.

Бих искала да подчертая актуалността и интердисциплинарността на неговите изследвания, в които се търсят пресечни точки между изкуствата, промените, които настъпват в различните изкуства с развитието на съвременните технологии. Работата на д-р Аструков се отличава с оригиналност, иновативност, креативност, способност за селекция и анализ на най-новите явления и тенденции в съвременните дигитални изкуства, свързани най-вече със зрителската рецепция, наложена масово от дигиталните платформи, чиито своеобразен връх се оказва пандемичната обстановка.

Всред актуалните теми, които разглежда кандидата, е тази за самотния зрител. За разлика от повечето съвременни изследователи, които поставят акцент единствено върху дигиталните платформи и технологии като първопричина за този феномен, този проблем е видян през призмата на много социални процеси, които наблюдаваме от десетилетия, психологичните ефекти на социалните мрежи както и цялостната среда на човешки взаимоотношения в реалния и виртуалния свят. Всички те съставляват един калейдоскоп, с който се сблъскваме ежедневно на дигиталния екран. Паралелно д-р Аструков следи и актуалните процеси в областта на съвременния танц и експерименталното кино, чиито пресечни точки той изследва повече от десетилетие. Постоянно променящите се нови технологии във фотографията и визуалните изкуства също са тема на някои от последните му публикации – темата за т. нар. „изкуствен интелект“ е особено актуална в момента. Разработеният от д-р Аструков специфичен научен инструментариум, дава възможност да се проследят процесите в интердисциплинарен план. Всички те са в непрестанно развитие и промяна, като технологии и като авторски процеси.

***

С оглед на вече изтъкнатите качества на гл. ас. д-р Йосиф Аструков като изследовател, практик, творец и педагог в областта на фотографията, киното, перформативните изкуства и дигиталните технологии, както и на приносните моменти в представените материали, давам положителна оценка и подкрепям кандидатурата му за заемане на академичната длъжност „доцент” по „Кинознание, киноизкуство и телевизия (дигитални технологии на екранните образи)“ в ИИИЗк.

24. 10. 2024

Подпис:

проф. д-р Йоана Спасова-Дикова